

УДК 811.161

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.23.1.20>

ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЇ

THE USE OF ENGLISHISM IN THE INTERNET COMMUNICATION

Гудима Г.Б.,

*orcid.org/0000-0001-6074-4384**викладач кафедри української мови та іноземних мов**Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського*

Автором зазначено особливості процесу запозичення слів з англійської мови. Відзначено фактори, що стимулюють даний процес. Охарактеризовано основну особливість сучасного процесу запозичення. Акцентовано увагу на зростанні кількості англіцизмів з розвитком Інтернет-комунікацій та соціальних мереж. Виявлено цільову орієнтацію іншомовної лексики. Розглянуто сучасну актуальну проблему сучасної лінгвістики – наслідки зіткнення двох типологічно різних мов – аналітичної англійської та синтетичної української. Вказано, що незважаючи на те, що більшість запозичених англійських слів можна підібрати під український відповідник, простіше використовувати англіцизм. Обумовлено, що англіцизми становлять динамічний пласт лексичного складу української мови. Визначено шляхи проникнення англіцизмів у структуру Інтернет-комунікації: пряме запозичення, калькування, неповні, або змішані, запозичення. Наголошено, що англійська мова, що позначає різноманітні реалії соціальних мереж, стала частиною повсякденної мови сучасного українця. Обумовлено, що група англіцизмів є динамічною, оскільки постійно поповнюється новими лексичними одиницями, що вказують на нові тенденції розвитку соціальних мереж. Визначено, що лексичні одиниці соціальних мереж мають спільні ознаки як для сленгізмів та неологізмів, а тому мають статус «сленгових неологізмів». Представлено перелік засобів, за допомогою яких реалізується мовна гра на етапі словотворення: аналогія, римування, перефразування, редукція, заміна та лімерик. Виокремлено різні вирази емоційної оцінки: позитивні, нейтральні та емоційні. Відзначено, що мова користувачів Інтернету диференційована за віком і професією, рівнем володіння комп'ютером, за інтересами користувачів або їх діяльністю. Окремо зазначено, що для кожної групи користувачів властиве використання певних скорочень, які можуть бути знайомі іншим групи частково або повністю незнайомі і мають назву чат-аббревіатури.

Ключові слова: запозичені слова, Інтернет-комунікація, соціальна мережа, молодіжний сленг, термінологія.

The author notes the peculiarities of the process of borrowing words from the English language. Factors that stimulate this process are noted. The main feature of the modern borrowing process is described. Emphasis is placed on the growing number of English borrowings with the development of Internet communications and social networks. The target orientation of foreign language vocabulary is revealed. The modern topical problem of modern linguistics is considered, that is, the consequences of the collision of two typologically different languages – analytical English and synthetic Ukrainian. It is pointed out that despite the fact that most of the borrowed English words can be matched to the Ukrainian equivalent, it is easier to use English. It is stipulated that Englishisms are a dynamic layer of the lexical structure of the Ukrainian language. The ways of penetration of Englishisms into the structure of Internet communication are determined: direct borrowing, tracing, incomplete, or mixed, borrowing. It is emphasized that the English language, which denotes the various realities of social networks, has become part of the everyday language of modern Ukrainians. It is due to the fact that the group of Englishisms is dynamic, as it is constantly replenished with new lexical items that indicate new trends in social networks. It is determined that the lexical units of social networks have common features for both slangs and neologisms, and therefore have the status of "slang neologisms". The list of means by which the language game is realized at the stage of word formation is presented: analogy, rhyming, paraphrasing, reduction, replacement and limerick. Different expressions of emotional evaluation are distinguished: positive, neutral and emotional. It is noted that the language of Internet users is differentiated by age and profession, level of computer skills, interests of users or their activities. It is noted that each group of users is characterized by the use of certain abbreviations that may be familiar to other groups, partially or completely unfamiliar, and are called chat abbreviations.

Key words: borrowed words, Internet communication, social network, youth slang, terminology.

Постановка проблеми. Однією з основних тенденцій розвитку сучасної української Інтернет-комунікації є інтенсивне запозичення з англійської мови лексичних одиниць та словотвірних елементів. Основною причиною проникнення англійської мови в українську є наявність відповідних дипломатичних, торговельних та соціальних відносин, а також вплив англійської мовної культури. Оскільки обговорення актуальних політичних, економічних, соціальних та культурних подій є пріоритетом сучасних українців у Інтернет просторі, важливим сегментом їх лексичного змісту є іншомовні запозичення з англійської мови. Наявність великої кількості англійських запозичень у сучасній українській Інтернет-комунікації також пов'язана з престижем англійської мови в українському суспільстві та її орієнтацією на виклики сьогодення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При проведенні дослідження були використані наукові праці ряду вчених: Битківської Я., Дмитренко О., Кохан С., Кислюк Л., Кравчук Л., Кухтик М., Молоткіної Ю., Ніколаєвої Т., Чемеркіна С., Шевченко Я.

Відсутність наукового підходу до проблеми використання іншомовної лексики в Інтернет-просторі проявляється в тому, що її використання іноді розглядають ізольовано від функціонально-стилістичного закріплення мови. Процес виділення слів англійського походження в лексичному складі української Інтернет-комунікації є досить складним завданням через чинники теоретичного, історичного, етимологічного та методологічного характеру. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, присвячених аналізу цього питання, питання впливу англійської мови на українську Інтернет-комунікацію потребує подальшого комплексного дослідження.

Постановка завдання. Під час активних міграційних процесів у Європі та світі, стрімкого розвитку науково-технічного прогресу важливою та актуальною є проблема входження у вітчизняний лексичний простір іншомовної лексики та її використання в україномовному суспільстві. Тому ми прагнемо дослідити використання англійських слів у Інтернет-комунікації. Відповідно до поставленої мети ми розглядаємо основні завдання: з'ясувати основні тенденції цього явища та окреслити прояви такого впливу на конкретних прикладах.

Виклад основного матеріалу. Мова кожної нації функціонує і розвивається в контексті мов світу і під її впливом, оскільки людство перебуває в постійному взаємозв'язку економічного, політичного, наукового та культурного характеру.

Процес запозичення з англійської зараз став настільки глобальним та інтенсивним, що можливо, що водночас в системі української мови вживається певне англійське слово. У наш час науково-технічного прогресу глобалізація та міжнародне співробітництво – це створення міжнародної термінології, загальноприйнятих назв і понять, явищ сучасної науки, економіки, культури, що сприяє закріпленню запозичених слів, що набули міжнародного характеру.

Процеси збагачення словникового запасу сьогоденні відбуваються всіма сучасними мовами, в тому числі і українською. Хід інтеграції України до ЄС, процес глобалізації, перебудови економіки, орієнтація на західні країни зумовили тісну культурну, політичну та соціально-економічну взаємодію українського народу з народами світу. Проте як це вплине на українську мову, збагатить її чи, навпаки, покаже час. Це також визначить долю запозичень, які врешті-решт будуть схвалені чи відхилені сучасними лінгвістами.

Основною особливістю сучасного процесу запозичення є швидка фонетична, графічна, граматична, семантична та словотвірна адаптація нових англійських запозичень в українській мові. Функціонування значної кількості англіцизмів у сучасній українській мові зумовило появу перед дослідниками нових завдань: з одного боку, у різних аспектах вивчення впливу нової англійської лексики на українську мовну систему, а з іншого – вивчення впливу нової англійської лексики на систему української мови. рукою визначити закономірності інтеграції запозичень української мови. Процес лексико-семантичної еволюції англійських слів в українській мові є найбільш значущим у загальному процесі запозичення слів. Саме лексико-семантична система мови стимулює подальший розвиток або зникнення слова з лексичного фонду мови запозичення.

Сучасна українська лексика активно поповнюється новими одиницями – переважно запозиченнями з англійської мови. Процес запозичення триває, відображаючи нові реалії нашого життя, даючи їм нові імена. Усі спроби штучно ізольовати національну мову від впливу іноземних мов суперечать об'єктивним законам розвитку людства та мови [3].

Найбільш помітний вплив англійської мови, адже більшість словникового запасу соціальних мереж – це лексика англійського походження. Дослідники часто пов'язують це з нелінгвістичними факторами, такими як популярність і престиж англійської мови, мови міжнародного спілкування, та нав'язливе поширення західної культури по всьому світу.

Запозичення англійської мови вже більше пов'язане з внутрішньомовними чинниками, оскільки виникає потреба назвати нові реалії, які виникли в українській мові внаслідок глобалізаційних процесів у світі. Більшість англіцизмів спочатку з'являються і популяризуються в Інтернеті та соціальних мережах, а згодом переходять до усної мови. Саме тому ми вивчаємо динаміку лексики англійського походження в мові соціальних мереж, оскільки вони найбільш повно відображають сучасні тенденції розмовного стилю.

Особливо помітним це явище стало в останні десятиліття. Насамперед через сплеск розвитку Інтернет-комунікацій та соціальних мереж. Відкритий доступ до іншомовного контенту, можливість навчатися онлайн, подорожувати та спілкуватися з людьми з усього світу – все це дозволяє словнику досить органічно проникати з однієї мови на іншу.

Іншомовна лексика, як правило, працює на оновлення лексики, забезпечує оперативне позначення нових понять, явищ, предметів і водночас перевіряє мовну систему реципієнта на адаптивність і здатність зберігати типологічні особливості, що відповідають потребам сучасного суспільства. Розглянемо найгострішу проблему сьогодення – наслідки зіткнення двох типологічно різних мов, аналітичної англійської та синтетичної української, які проявляються у збільшенні класу неозначених іменників та їх функціонуванні як твірних основ у складних словах [4].

Захоплення англійською мовою стало своєрідною модою серед молодого покоління, завдяки стереотипам та ідеалам, створеним у молодіжному суспільстві. З підвищенням рівня освіти освоєння запозичень стає легшим. Молодь, яка володіє іноземною мовою, користуючись англійською, підкреслює рівень своєї обізнаності, свою перевагу над іншими.

З розвитком комп'ютерних технологій англійські слова все більше поповнюють словниковий запас школярів. Багато з існуючих професійних термінів є громіздкими, незручними для щоденного використання. Тому виникає бажання скоротити, спростити слово. Останнім часом також поширене захоплення комп'ютерними іграми, які знову стали потужним джерелом нових слів.

Відстеження та вивчення загальних тенденцій запозичення слів з англійської мови показало, що цей процес далеко не новий, а триває століттями, останнім часом змінився – у бік зростання – лише його інтенсивність. На сучасному етапі розвитку української мови поширеним стало вживання англійських слів за походженням поряд з україн-

ськими. Це призводить до закріплення в мовленні нових англіцизмів. Тому вони все частіше фіксуються у словниках сучасної української мови. Характерною особливістю функціонування англійської мови у мовленні Інтернет-комунікації сьогодні є тенденція до використання лексем із нижчим рівнем фонетичної, граматичної та графічної адаптації до відповідних норм мови-реципієнта.

Незважаючи на те, що більшість запозичених слів можна підібрати під український відповідник, іноді справді доречніше та зручніше використовувати англійську.

Багато англійських слів доводиться запозичати для позначення нововведень, винаходів, нових предметів, назви яких ще немає рідною мовою. Людям легше використати точний і стислий термін, який вже є в іншій мові, ніж шукати відповідний еквівалент чи винаходити нове слово [13].

Слова, запозичені з англійської мови, становлять динамічний пласт лексичного складу української мови. Проблема сучасних англійських запозичень в українській мові є актуальною, враховуючи тенденцію до «американізації» українського життя та української мови, що виражається у проникненні в мову значної кількості англіцизмів та американізмів.

Процес запозичення з англійської зараз став настільки глобальним та інтенсивним, що можливо, що водночас в системі української мови вживається нове англійське слово. У наш час науково-технічного прогресу глобалізація та міжнародне співробітництво – це створення міжнародної термінології, загальноприйнятих назв і понять, явищ сучасної науки, економіки, культури, що сприяє закріпленню запозичених слів, що набули міжнародного характеру.

Процеси збагачення словникового запасу сьогодні відбуваються в усіх сучасних мовах, у тому числі й українській. Курс на інтеграцію України до ЄС, процес глобалізації, перебудови економіки, орієнтація на західні країни зумовили тісну культурну, політичну та соціально-економічну взаємодію українського народу зі світом, що не могло не відобразитися на мові [1].

Існують різні шляхи проникнення англіцизмів у структуру Інтернет-комунікації, а саме:

– пряме запозичення – заміна українського слова англійським відповідником, наприклад: *millennium* замість *тисячоліття*, *service* замість *послуга*, *beauty* замість *краса*;

– калькування – заміна структурних елементів іншомовного походження українськими словами, наприклад: *supermarket* замість *магазин*, *helicopter* замість *гвинтокрил*;

– неповні, або змішані, запозичення – часткова заміна українського слова, наприклад: *бізнес-центр, б'юти-кімната* [5, с. 138].

Виділяють три способи введення писемної форми запозиченого слова: пересадка, транслітерація та практична транскрипція.

Трансплантація передбачає введення іноземного слова українською мовою з повним збереженням графічності та орфографії (наприклад, нон-стоп, WWW); транслітерація на основі графічних зображень передбачає передачу запозиченого слова літерами мови-позичувача (наприклад, спонсор); практична транскрипція використовує фонетичний принцип, при якому звуки англiцизму передаються українськими літерами (ток-шоу, хай-вей).

До перерахованих вище способів запозичення можна додати калькування – спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин – морфем або слів (у разі стійких словосполучень) їх лексичними відповідністю в мові перекладу.

За допомогою транскрипції та транслітерації (часто ці методи поєднуються) утворюється багато слів, які активно зустрічаються в мові користувачів соціальних мереж і месенджерів. Наприклад: лайк, хайп, хейтер, тролінг, чекін лайфхак.

Поступово ці мовні одиниці все більше освоюються, що свідчить про появу від них похідних слів. Як правило, кожне словотвірне гніздо засноване на запозиченні або калькуванні англomовної кореневої морфеми. Запозичені не тільки морфеми, а й аббревіатури, які потім замінюють кореневі морфеми. Тоді процес словотворення відбувається відповідно до правил української системи словотворення. Найбільш продуктивні суфікси та префікси.

Суфіксальний спосіб – це активне утворення дієслів: лайк, хайпити, хайпнути, клацнути, тролі; гейтерити. У свою чергу, за допомогою префіксів від них утворюються видові пари. За допомогою суфіксів утворюються прикметники: *hype, offline, web*. При утворенні іменників використовуються інтернаціональні префікси: *anti-hype* (від «*hype*»), *dislike* (від «*like*»).

Таким чином, існують гібриди – слова, утворені приєднанням іншомовного кореня українського суфікса, префікса і закінчення. Запозичені та освічені із запозичених слів успішно засвоюються в українській граматиці.

Англійська мова, що позначає різноманітні реалії соціальних мереж, стала частиною повсякденної мови сучасника. Це такі запозичення: *селфі (selfie), лайк (like), блог (blog), влог (vlog), пост (post), репост (repost), твіт (tweet), ретвіт (retweet), контент (content)*. Ця група інозем-

них мов, як і інші групи лексичних запозичень, є динамічною – вона постійно поповнюється новими лексичними одиницями, що вказують на нові тенденції розвитку соціальних мереж. Прикладами таких незапозичень є лексеми на зразок: *сторіс (stories), інфлюенсер (influencer), тік токер (користувач TikTok), хештег (hashtag), челендж (challenge)* тощо [9].

Інформаційні технології також привнесли до українського лексикону лексеми *гуглити* [2]; *інстаграмити; фотомопити* [11].

Відносимо новітні англiцизми зі сфери моди, які з'явилися в ужитку відносно недавно, але вже набувають популярності серед мовців. Це такі англiзми: *мізер (teaser), флешмоб (flash mob), трек (скорочено від англ. soundtrack)* тощо.

Лексичні одиниці соціальних мереж мають спільні ознаки як для сленгізмів, так і для неологізмів, а тому отримують статус «сленгових неологізмів». Сленгові неологізми – це новостворені сленгові слова, що мають відтінок новизни. Тобто нове слово не має синонімів. Адже це слово є найновішим, але воно ще на стадії соціалізації. Сленгові неологізми соціальних мереж мають такі компоненти: експресивний, емоційний та оцінний. Коли нові слова впроваджуються в друк, потрібно підключити словотвірну гру.

На етапі словотворення мовна гра реалізується за допомогою таких засобів [10]: аналогія, римунання, перефразування, редукція, заміна та лімерик. Ці інструменти перетворюють текст на цікаву роботу. Мова соціальних мереж та інших важливих сфер життя людини взаємозалежні та взаємопов'язані.

Проаналізовано емоційно-оцінний компонент у структурі сленгових неологізмів відповідних тематичних груп. Існують різні вирази емоційної оцінки: позитивні, нейтральні та емоційні. За статистикою, частка негативної емоційної оцінки найбільша в мові соціальних мереж. Причина полягає в тому, що лексичні одиниці соціальних мереж належать до групи пасивної лексики [7].

Схильність до незвичайних і нестандартних форм спілкування є ще однією причиною поширення скорочень. Лексичні нововведення народжуються в невимушеній мові, у вузькому соціальному оточенні, найчастіше серед молоді, яка свідомо порушує правила, протестуючи проти них. Відомо, що часто вживане слово, набуває свіжої виразності та новизни.

Мова Інтернету не покращує знання орфографії і синтаксичні правила в учасників спілкування. Потім формується новий стиль Інтернет-комунікації, який не є унікальним для

Інтернет-спільноти. Це впливає на мовленнєву поведінку всього суспільства в цілому. Усі аббревіатури, що використовуються у віртуальному комунікації поділяються на дві групи: лексичні та графічні початкові поширені скорочення.

Скорочення спостерігаються у всіх цифрових засобах зв'язку – чати, блоги, форуми, конференції, електронна пошта, медіа миттєві повідомлення, соціальні мережі. Утворені аббревіатури лексичні одиниці вважаються Інтернет-сленгом. Вони роблять це можливим співрозмовники розуміють один одного з півслова, їх вживають не лише для позначення слів, словосполучень, а й цілих речень. У мережевих текстах використовують специфічні форми скорочень (заміна слова або його частини омонімічним звуком, літерою або цифрою), що допомагає заощадити час перебуваючи в мережі, підвищують виразність тексту.

Мова користувачів Інтернету диференційована за віком і професією, рівнем володіння комп'ютером, за інтересами користувачів або їх діяльністю. Є передумови для програмістів з його аббревіатурами, підтекстом веб-дизайнерів, системних операторів, розробників комп'ютерних ігор. Для кожної групи користувачів властиве використання певних скорочень, які можуть бути знайомі іншим групи частково або повністю незнайомі.

Найявні тисячі подібних скорочень, які в зарубіжних джерелах називаються чат-аббревіатурами: *143 I love you; 4ever forever; AAF as a friend; A / S/L / M/H? age, sex, location, music, hobbies; AYSOS are you stupid or something; BBL be back later; BBS be back soon; AAR at any rate; B4N bye for now; BAK back at the keyboard; EMA what is your E-mail address; F2F face to face; E123 easy as 123.*

Слід зазначити велике значення англійської мови в процесі формування словникового запасу сучасної молоді людини. Процес запозичення триває, відображаючи нові реалії нашого життя, даючи їм нові імена. Але не можна допускати, щоб подібні процеси відбувалися спонтанно, невмотивовано, бо часто яскрава й приваблива запозичена лексема є абсолютно непродуктивною в системі сучасної української мови.

На нашу думку, англіцизми мають велике значення в молодіжному сленгу, але треба пам'ятати, що їх надмірне вживання призводить до зубожіння рідної мови. Ми повинні поважати традиції літературної мови та використовувати ці вирази в тому чи іншому соціокультурному середовищі, де вони будуть актуальними. Хоча такі сленгові вирази можна вважати шкідливими для мови, іноді їх використання просто необхідне з огляду на глобальний вплив англомовної культури та технологій.

Процес проникнення в українську мову слів англійського походження є дуже інтенсивним і триває безперервно, тому очевидно, що записати їх усі відразу в тлумачні словники просто неможливо. Відсутність фіксації сучасної англійської мови в словниках призводить до різних варіантів їх написання. Найпоширенішою причиною цих відмінностей є те, що прийоми транскрипції та транслітерації графічної передачі можуть використовуватися одночасно під час редагування англійських слів. З точки зору українського мовознавства, відмінності в написанні нових іншомовних слів є природною ознакою їх пристосування до мовної системи. Але з практичної точки зору існує необхідність встановлення правил написання слів англійського походження, оскільки невизначеність у цьому питанні призводить до плутанини та ще більшого накопичення англійської мови в Інтернет-комунікації [8].

Враховуючи всі особливості мови Інтернет-комунікації, можна зробити висновок, що мова такого спілкування набуває ознак окремого стилю, основною ознакою якого є усне спілкування, де бачимо розмовний стиль, записаний у друку. До характерних рис цього стилю можна віднести: бажання додати невербальні засоби спілкування; створення скорочень для економії часу; надзвичайно висока швидкість спілкування і, як наслідок, нехтування літературними нормами, правилами правопису; велика кількість помилок, у тому числі технічних; оратор залишається в зоні комфорту і нехтує правилами формул етикету, вміння говорити на будь-які теми; вплив на словниковий запас інтернет-сленгу англійської мови.

Висновки і пропозиції. Використання запозичень зумовлене, з одного боку, лаконічністю форм, з іншого боку, бажанням комунікантів певною мірою закодувати своє повідомлення, зробити його зрозумілим лише певному колу співрозмовників. Таким чином, оскільки Інтернет на початку свого існування був виключно англомовним, розвиток мережевих технологій в інших країнах призвів до впливу англійської мови на функціонування національних мов в Інтернеті. Мова віртуального спілкування в жодній окремо взятій країні не відповідає мові реального спілкування. Вплив англійської мови на Інтернет виражається у великій кількості запозичень.

Отримані результати можуть сприяти подальшому поглибленому вивченню специфіки проникнення іншомовних слів в українську Інтернет-комунікацію, а також дискусіям вітчизняних мовознавців щодо їх позитивного чи негативного впливу на мову.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Битківська Я. В. Тенденції засвоєння і розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові. автореф. дис... канд. філол. наук. Івано-Франківськ, 2008. С. 95–96.
2. Гугллити. *Словотвір*: веб-сайт. URL: <http://slovotvir.org.ua/words/guglyty> (дата звернення: 20.06.2022).
3. Дмитренко О., Кохан С. Вплив англіцизмів на сучасний український молодіжний сленг. *Лінгвістичні студії*. 2020. №40 (2). С. 49–56
4. Кислюк Л. П. Освоєння англіцизмів в українській інтернет-комунікації. *Термінологічний вісник*. 2017. №4. С. 245–252
5. Кравчук Л. В. Оказіоналізми-інолексеми в текстах мас-медіа початку XXI століття. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. 2013. №13. С. 137–144
6. Кухтик М. Особливості вживання англіцизмів як стилістичних фігур якості в сучасній українськомовній пресі. URL: <http://ndsif.kubg.edu.u/index.php/journal/article/viewFile/40/41> (дата звернення: 20.06.2022).
7. Лайк. *Словотвір*: веб-сайт. URL: <http://slovotvir.org.ua/words/laik> (дата звернення: 20.06.2022).
8. Молоткіна Ю. О. Різні способи написання новітніх англіцизмів в українській мові. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Сер.: Філологічні науки (мовознавство). 2017. № 7. С. 119–123.
9. Молоткіна Ю. О. Функціонально-стильова диференціація новітніх запозичень у сучасній українській мові: дис.... д-ра філософії в галузі гуманітарних наук зі спеціальності 035 Філологія. Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль; Переяслав, 2021. 285 с.
10. Ніколаєва, Т. М. Лексико-семантичні аспекти мови соціальних мереж. *Закарпатські філологічні студії: науковий журнал*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Т. 2. №9. С. 96–101.
11. Фотошопимо разом. URL: <http://ourkids.ukrainianforum.net/t301-topic> (дата звернення: 20.06.2022).
12. Чемеркін. С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. НАН України, Ін-т укр. мови. Київ: [б. в.]. 2009. 240 с.
13. Шевченко Я. Продакшн, атак, колаборація: про використання англіцизмів у сфері комунікацій і реклами. URL: <https://bazilik.media/prodakshn-atach-kolaboratsiia-pro-vykorystannia-anhlitsyzmiv-u-sferi-komunikatsij-i-reklamy> (дата звернення: 20.06.2022).